

MARGÓ

Háromszor tizenkét év tanulságai

Mint a P. M. H. jelentette, Budapest városa a Fővárosi Könyvtár részére összegyűjti az utódállambeli magyar irodalom termékeit.

A magyar főváros közművelődési bizottsága elhatározta, hogy összegyűjti a Fővárosi Könyvtár részére az utódállambeli magyarság irodalmi termékeit. Eltekintve ennek a határozatnak történelmi és főleg kultúrtörténelmi jelentőségétől, van benne valami, ami mindezen fölül az elismerés melegével simogatja meg az utódállamok magyar irodalmát. A kisebbségi magyarság irodalma a szellemi termékek összegyűjtésével hivatalosan bevonul az egyetemes magyar kulturhistoriába. Eddig ugyyszólván csak az irodalomtörténészek, még pontosabban az irodalombarátok kirándulólhelye volt a kisebbségi magyar irodalom, most már elismert és megőrzött tükre a nép kisebbségbe szakadt részének s ezzel a magyar léleknek is.

Nem lehet célunk, hogy ez összegyűjtés immár kész elhatározását mi méltassuk. Az a magyarság szempontjából önmagában hordja a méltatást. Közel tizenkét esztendő magyar hányattatása, vergődése, nagy elámulása, valószínűságraébredése, daca, életakarata és hallatlan vitalizmusa van a három országbeli magyar kisebbség szellemi termékeiben rétegesen fölraktározva s az egész komplexumot átjárja a megpróbáltatások tiszta, nemesítő s egyben éles levegője. Az utódállambeli magyarság mindig tudta, érezte, hogy szerves része, elszakíthatatlan darabja az egységes és oszthatatlan magyar kultúrának. Tudta és érezte, hogy szellemének minden lélegzése a magyar kultúra vérkeringésébe visz éltető oxigént. Tudta és érezte, hogy az erdélyi, szlovenszói és vajdasági magyar lélek másulása, fejlődése és alakulása csak a nagy magyar fa szellemgallyainak gazdagító kivirágzása. Az irodalmi és hírlapi termékek összegyűjtésével ez az érzésünk most látható testet ölt s három ország magyar kisebbségének közel ezer kötetre tehető magyar könyvei és szépirodalmi lapjai s négy-négy magyar nyelvű napilapja (egy magyar párti, egy magyar nyelvű, kormány által támogatott, egy szélsőjobb s egy szélsőbaloldali) egymás mellett fölfektetve fogják őrizni a magyar lélek kisebbségi történetének első évtizedéből az írás és a szellem örökbecsü emlékeit. Hallatlan érdekes gyűjtemény lesz: becsét nem csak az önmagukban is becses művek és írások adják, de az önmagukban gyöngé, selejtes, kezdő, vagy félreisikló megnyilatkozásokban is ott van a megőrzést megokoló indok: dokumentum jellegük, úgy, ahogy ez a tizenkét esztendő három kisebbségi népdarabnál nyomtatásba buggyant — erényeivel, hibáival, erejével és fogyatékoságával — véres valóság, személyes élet, magyar sors, harc és szenvedés, de mindenekfölött: életigenlés és heroizmus.

Amíg Makkai Sándornak, Erdély nagy püspökének „A magunk revíziója“-t követelő szavai elismerő befogadást és elfogadást nem találtak, addig a másult magyar lélekről szóló szavak nem élvezték a politikai szalonképességet és az új magyar mentalitás, a kisebbségi mentalitás leszögezése és tudatosítása harcos föladat volt. A helyzet azonban a fejlődés és a természetesség törvényei szerint érett és alakult: kortörténeti dokumentum lesz minden körülvitattott könyvből, minden komoly cikkből, minden újszerű és korszerű magyar versből. Dokumentuma egy kornak, melyben a magyar az Idők Rostájá-ba vettetett, de abból ki nem szitáltatott. És hogy a nagy rostálást kiállotta, ebben nem utolsó szerepe van a kisebbségi magyar költőnek, írónak, tudósnek és — a kisebbségi magyar újságírónak s publicistának.

A Kassai Napló virágzásakor — ahol Szlovenszón, sőt bátran mondhatni: az utódállamokban először találták meg a kisebbségi magyar publicisztika hangját és formáját Dzurányi László és társai, akik közül többen ma már ennek a lapnak a redakciójában szolgálják a magyar gondolatot — a kassai redakcióban mérült föl az a gondolat, hogy gyűjtsük össze a három utódállam szellemi termékeit. Ennek immár közel nyolc-tíz esztendeje. Az anyagi szegénység akadályozta meg ezt a gondolatunkat. A magyar főváros most negyvenezer pengőt szavazott meg a gondolat keresztülvitelére. Azokban, akik hasonló szándékkal voltunk az indulás éveiben, most jóleső öröm oszlatja szét a szegénység miatt kutbaesett terv fölötti tehetlenségérzetet.

A kisebbségi magyar lélek és magyar élet érdekes, izgalmas, tanulságos tükre lesz ez a gyűjtemény. Lesznek benne aranybetűkkel írt lapok, de lesznek benne szegénypirral égető oldalak is. Ez a teljessége azonban az őszinteség, a valóságmegmutatás erejével lesz erő és lehetőség arra, hogy ebből a gyűjteményből az abba elmélyedő tudás és buvárlat nagy és komoly tanulságokat merítsen és tegyen közkincsé. A magyarság kevés és szegény és nagyon is nehéz helyzetben éli a maga nemzeti életét. Három kisebbségi tizenkét esztendő megpróbáltatásának tükrében óriási magyar tanulságok és konzekvenciavevőadásokra alkalmas tapasztalatok vannak elrejtve. Az összmagyarság érdeke, hogy ezeket egyszer megfelelő elemek kihalásszák a mélyből és a felületek alól. Jóság, roszság, építés és rombolás, igazság és igazságtalanság, összetartás és széthuzás, tiszta szándék és ártó akarat nagy mixturája

lesz ez, összegyűjtve, lerögzítve, egymáshoz helyezve: maga a nehéz, véres, valóságos élet. Akiknek a magyar jövő és az utókor előtt nincs szégyelnivalójuk a magyar gondolatért folytatott küzdelmük során, mert igazolást és nem elmarasztalást várnak az Idő törvényszékétől, azok biztatást, hitet és erőt merítenek a további bajvíváshoz.

Azt érzik, hogy minden életre való gondolat-
ra megéri az idő. Azt érzik, hogy a tények

igazolása nem késik örökké. Azt érzik, h
munkájuk nem csak a jelen és a kortársak
fogult aeropágja elé, de a tisztábban itél
hető utókor elé kerül bírálatra és értékelé
Es érzik, tudják, hogy munkájuk nem egy
erőfeszítés csupán, de munka, amelynek öss
sége a magyar nép tömegeinek egyeteme
gébe torkollik. Ilyen érzéssel, ilyen hittel n
csak küzdeni és verekedni, de építeni is le
Sőt csak ilyenekkel lehet. — ALFA. —